

YAYIMLANMASI SONRASI KONYA VİLİYETİ HALKİYAT VE HARSİYATI ÜZERİNE YAZILAN YAZILAR VE YAPILAN TENKİTLER -2

Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı'nın kitap olarak okuyucusuyla buluşması üzerine 1926 yılının sonlarına doğru Ankara'da yayımlanan *Halkiyat* dergisinde aşağıdaki tanıtım yazısı yayımlanır.

Kitabiyat

Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı – Müellifleri: Sadeddin Nüzhet, Mehmet Ferit – Konya Vilayet Matbaası – 1926 – s. 347

Halk Edebiyatına Ait Bir Eser

On dokuzuncu asra bütün müellifler tarih asrı diyorlar. Filvaki bu asırda tarihî şuur uyanmış, beşerî kitleler benliğini yoklayan bir fert gibi mazisine dönmek ve onu anlayıp ilerlemek istemiştir. İşte (halkiyat: folklor – folk-lore) denen tetkikler bu ilhamın eserleridir.

Garpta on dokuzuncu asrın bidedayyetinden itibaren bu nevi tetebbuata hararetli bir surette başlanılmıştır. "Hars" denen manevi varlık asıl lüb [iç, öz] ve esasını, hakiki halk kitesinin sinesinde saklıyor. Millî şiirler (Nu. 5) bu esasın başlıca usareleridir. Bilhassa demokrasi cereyanlarıyla rabıtabar olan bu nevi edebiyat tetkikleri cereyanı, bizde yirminci asrın ilk senelerinde uyandı. Bu uyanışın eserlerine vakit vakit şahit olduk ve olmaktayız. İşte Konya'da iki muallimin birkaç ay evvel neşrettikleri (Konya Halkiyat ve Harsiyatı) adlı eser bu eserlerin en çok dikkate şayan olanlarından biridir.

Eser, halkçılığın neşetini izah eden bir başlangıç ile başlıyor ve ondan sonra fasıllar takip ediyor. İlk fasıl şairlere aittir. Hecai [alfabetik] bir silsileyle tab'an Konya ve mülhakatına mensup şairlerin

Ali İŞİK

veladet, irtihal tarihleriyle, hususi hayatlarına ait bazı satırlar görülmektedir. Bu şairler arasında bazı klasik şairlere de tesadüf ediliyor: Mevlâna, Sadreddin Konevi, Senayi... gibi. Esasen müellifler, eseri yalnız saz -halk şairlerine değil; kalem- saray şairlerine de inhisar ettirmişlerdir. Şöyle böyle seksen kadar şairin tercüme-i hâllerine ait portreler ve eserlerinden numuneler, eserin hemen hemen nısfını [yarısını] ihtiva ediyor.

İkinci fasıl Konya ve civarında toplanan ve millî nazım şekillerinden biri olan (mânî)lerden ibarettir. Mânilerin ihtiva ettiği hislerin (lirizm) nev-i edebisine mensup olduğu ileri sürülerek bu nevi hakkında ansiklopedik malumat verilmiş, halk arasında mânilerin terennüm ve tebliğ tarzlarından bahsedilmiştir. Halk edebiyatı ile bir parça meşgul olanlar, bu mânilerin ne büyük zahmet ile toplandığını idrak ederler.

Müteakip fasıllar çok kısadır. Ninni, türkü, ağıt, bilmece, darbı-meseller, kinayeler, dilek ve ilençler, adlar... mütebaki sekiz fasılın mevzularını gösteriyor. Müellifler bu serlevhalar altında toplamış oldukları malzemeyi sadece kayıt ve tespit etmişler ve her nevi hakkında kısa malumat vermişlerdir.

Kitabın hatimesinde, eserin terti-binden sonra, elde edilmiş bazı malumat görülmekte ve bunu da küçük bir lügat takip etmektedir.

*

Tarihî eserlerde iki tarz görünür. Ya anasıra [unsurlara] ve malzemeye ehemmiyet verilir. O zaman müellif sadece toplayıcıdır. Tetkik sahası ne ise o sahaya ait bilgileri sadakatli bir surette cemetmiştir. Veyahut anasıra ehemmiyet vermekle beraber fazla olarak tahlil ve terkip nazar-ı itibara alınır. Tarihî malzeme üzerinde evvelen şe'ni [gerçek] tetkiklerden ilmî izahlar, sonra felsefi fikirler yürütülür. Bunlardan evvelki neve (école narrant-hikâyevi mektep), ikinci neve (analyse et synthèse historique-tarihî tahlil

ve terkip) diyebiliriz.

Konya Halkiyatı, birinci nevi eserlerdendir. Müellifler; bütün gayretlerini anasıra vermişler, mümkün olduğu kadar fazla edebî malzeme tedarikini düşünmüşlerdir. Bu saik iledir ki saz ve kalem şairleri karıştırılmış, mesela:

Gülmedim dünyaya geldim geleli
Ne kara yazılı garip başım var
Ben kendimi bilip aklım ereli
Akar gözlerimden kanlı yaşım var!

Parçasının kaili [söyleyeni] halk şairi Figâni ile, bilfarz Mevlâna, Sadreddin Konevi, Senayi... gibi klasikler bir arada gösterilmiş, Rüştü Efendi ve Namdar Rahmi ile Naci Fikret... beyler gibi henüz yazıları ve şahsiyetleri edebî tarihe mal olmamış muasırlara ait parçalar esere ilave edilmiştir.

Tarihî usul bakımı ile telifi biraz güç olan bu noktalar, genç müelliflerin harsi hizmete ait samimi arzu ve emelleri yanında hiç şüphesiz ehemmiyetle düşünülemez. (Konya Halkiyat ve Harsiyatı)nın bu cihetten mütalaası, muzaaf [kat kat] bir kıymet iktisap etmektedir. Avrupa'nın on dokuzuncu asrın mebdinden itibaren edebî tarih sahasında takip bu demokratik cereyanın, bizde ilk fiilî eseri teşkil etmesi, ona verilecek kıymet için kâfi bir miyardır. Diğer taraftan beklediğimiz edebiyat müverrihi, Anadolu cemiyetinin halkı edebiyatını tetkik ettiği zaman, Anadolu'nun kadim tarihi merkezine ait kıymetli bir vesika olarak (Konya Halkiyatı)nı görecektir. Bu itibar ile eserin memba olmak nokta-i nazarından ayrı bir kıymeti biçilmiş oluyor.

Anadolu'nun halkı edebiyatına karşı ilk temayülü bir müsteşrikte görmüş idik. Bu, bizim için ne kadar hicaplı bir hadise idi! bereket versin, Konya maarifinin iki kıymetli uzvu olan Saadeddin ve Ferit beyler bu hicabı kısmen kaldırdılar. Anadolu harsı namına kendilerine ne kadar teşekkür edilse azdır.

*

(Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı)nın aziz karilerine takdim ederken bu vesile ile Anadolu edebiyat tarihine dair bir düşüncemi ilave etmek istiyorum:

Memleketin umumi edebiyat tarihi bir vahdet arz eder. Bu vahdeti vücuda getirmek cidden müşküldür. Bizde son rubu [çeyrek] asır zarfında görünen edebî ve tarihî intibah [uyanış], daha ziyade menşe edebiyatına taalluk ediyor. Bu menşenin tetkikinden sonra hiç şüphesiz edebî tekâmül zincirinin ortası olan Anadolu edebiyatı tamik edilecektir [araştırılacaktır]. Fakat (cehd-i ekal [en az gayret]) kanununa taban umumi edebiyat tarihinin tedvinini temin etmek üzere her şeyden evvel mevzuu ve muhiti edebiyat tarihleri, bilhassa Anadolu tarihinde siyasi ve harsi merkez olmak mahiyetini gösteren bazı büyük şehirlerin mıntıkavi halkiyatı vücudunda getirilirse çok istifadeli bir şey olacaktır. Biz bu tasavvurumuzun, ilk tatbikatını görmekte derin bir memnuniyet hissediyoruz.

25 Kânunuevvel 926 – Ankara
Z. F. (1927) (Nu. 6)

Yukarıdaki yazının yayımlanmasından bir ay sonra Halkiyat ve Harsiyat üzerine bir tanı-

یواساگ باشلیجی عصاره لریدر. باخامسه دموقراسی جریا لریله وایله دار اولان بو نوع ادبیات دنیقلری جریان، بزده بکرمجی صحرک ایله سنه لزمده واپاندی. بو واپاندیک اثرلری نه وقت وقت شهاد اولوق اولونکده بیز اینته فونیه ده ایکی مصلحت بر قاج آی اول تدر اینتکری (فونیه خلییات وحرثیاتی) آدل اثر بو اثرک ک بیوق دفته شایان اولان مرتدن بریدر.

.

آثر ، ختیبا جلیک تک نعتی ایضاح ایدن بر باشلاننج ایله باشلا یور و اوندن سوکرا نصار نایب ایدور . ایله فصل شاعرله عامدور . چاق برسلسله تیما فونیه و ملحقانه منسوب شاعرک ولادت، انحال تاریخلیه ، خصوصی حیاطریه عالم بیضی سطرل کورنکده در . بو شاعرل آکاسنده بیضی فلاسک شاعرلر مه اصادق ایدیلور: مولانا صدرالدین قوی ، نایب ... کی . اساماً مؤلفلر ، آثری یالکر ساز . خلق شاعرلریه دکا ، قلمسرای شاعرلری نه اعمار ایدیرمترلر . شوپه بوله سکان قادر شاعرک ترجه حایطریه عالم بو ترهله و اثرلر دن فونیه ، آثرک مان حلق نعتی احتوا ایدیلور .

ایکنجی فصل فونیه و جوارنده طویلاتان وصل نظم شکلر دن بری اولان (مانی) لردن عبارتدر . مایلرک احتوا ایندیکی صحرک (لیریزم) نوع ایدیه منسوب اولوق ایلی سورولورک بو نوع خنده خنده آنلیک لویه دک مامومان و برلریه خلق کوراسنده مایلرک نرم و تبلیخ طرزلر دن بنت ایدیلور . خلق ادبیاتی ایله براریجه معقول اولانلر و بو مایلرک نه بو یوک زعم ایله طویلاتی اداک ایدلر . متعاب فصلر جوق فیعه در . بیی ، تورکو ، آیت ، بیلمه ، ضرب منظر ، کتابلر ، دیلهک وایله تجله آدل ... مناق سکر فصلک موضوعلری کورسور . مؤلفلر بو سرلوحه لر آتنده طویلاتی اولوقلری مالزمه یی ساده ج قید و تثبیت اینتار و هر نوع خنده فیعه مامومان و برمترلر . کنایک خاتمه سنده ، آثرک تریتندن سوکرا ، آله ایشل بیضی مامومان کورولکده بو یوک ده کوچوک برلقته تعیب ائکده در .

.

تاریخ اثرلر ده ایکی طرز کورونور . یا عصاره و مالزمه به اهیت و بریلر . اوزمان مؤلف ساده ج طویلا ییدر . تدقیق ساحسی تعابه اوساحه عالم بیکیلی صمائلل رسونده عم ایشدر . ویاخود عصاره اهیت و بریتلر برابر قشله اولورق تحلیل و ترکیب نظر ایتار ایلیر . تاریخ مالزمه اوززنده اولاق شاق تدقیقردن مالم علمی اینساحلر و سوکرا فلسفی فکرلر یوروتیلور . یواردن اولانک نوع (école narrant - حکایه یی مکتب) ایکنجی نوع (analyse et synthése histo- rique - تاریخی تحلیل و ترکیب) دیبیلیر . فونیه خلییات، و برنجی نوع اثرلریدر . مؤلفلر

بوتون لیرلری عصاره و برملر ، ممکن اولوقی قادر قشله آدی مالزمه تدارکی دوشونمترلر . بوساق ایلدورک ساز و قلم شاعرلی قاریشدرلریه متلا :

کوله دم دنیابه کلدم کلل
نقاره یازلی غریب باشم وار
برکندی بیلوب علم ابرمل
آقار کوزلرمدن قائل باشم وارا

باریه سنک قائل خلق شاعری نعتی ایله ، بالفرض مولانا صدرالدین قوی و نایب ... کی فلاسک بر آقاده کورسرتلش ، رشدی اتدی و نامدار رحمی ایله نایب فکر ... بکلر کی هنوز یازیری و ششیلری آدی تاریخه مال اولمیش مامانلرله عالم یازیره اثره علاوه ایدیلور .

تاریخی اصول باقی ایله تالین بر آز کوچ اولان بو نظمیه ، کنج مؤلفلرک حرثی شمه عالم صبری آرزو و املری پاندیه هیچ شیه سز امله دوشو . نولمه . (فونیه خلییات وحرثیاتی) تک بو جعدن مطالعه سی ، مضامین بریت اک کتاب ائکده در . آرزو پاتک اون طرز لری صحرک میدندن اعتضاباً آدی تاریخ ساحه سنده تعیب ایندیکی و دموقراسیه جریانک و بزده ایله قلی آثری تشکیل ایشی ، اوکا و بریله جلیکیت ایچون کافی بر میا در . دیگر طرفدن بکلر کی ادبیات مورثی ، آدادولو جینتک خلق ادبیاتی تدقیق ایندیکی زمان و آدادولوک قدیم و تاریخی صحرکزه عالم فیصل بر و نیله اولورق (فونیه خلییات) فی کورسیدر . بو اختیار ایله آثرک منبع اولوق نقطه نظر ترن آبری بر فیتن جیلینش اولورور .

آدادولوک خلق ادبیاتنه قاری ایلهک قائل بر مشهوره کوموش ایلک . بو ، بزم ایچون نه قادر جایی بر حدله ایدی ! برکت و برسون ، فونیه معارفک ایکی فیصله عنوی اولان صدرالدین فرید بکلر بو جای فضا قالدردیلر . آدادولو حرثی نامه کندیلر نه قادر تشکر ایدله آزدور .

.

(فونیه و لایح خلییات و حرثیاتی) فی (حیات) تک عزیز نظریه تدقیق ایدرکن بو وسیله آله آدادولو ادبیات تاریخنه افر بر دوشونجی علامه ایتک اینه بورم : کلکنک عمومی ادبیات تاریخی بروحد عرض ایدر . بو وحدن وجوده کنیمک جدأ متفکر . بزده سوک ربع عصر طرفنده کورون آدی و تاریخی آتیاه ، دما زاده منشأ ادبیاتنه تعلق ایدور . بو منافع تدقیقندن سوکرا هیچ شیه سز آدی تکامل ریجریسک اورنمی اولان آدادولو ادبیاتی تعین ایدیلر . فقط (جهدال) قانونه تیما عمومی ادبیات تاریخک تدویثی تأمین ایتک اوزره مرشدن اول موشی و بیعیلی ادبیات تاریخلی و باخامسه

- ۱۹۹ -

آدادولو تاریخنده سیاسی و حرثی مرکز اولوق مامانیت کورسرتن بیضی بو یوک بشهرلرک منظوی خلییات وجوده کنیرلیسه بوق استفاده ل برنی اولان ییدر . بیز بو تصورمک ، ایلهک تطبیقاتی کورمکی درن بر نعتیت حسن ایدیلور .

۲۵ آقون ۱۳۱۷ - ۱۳۲۷

ص. ص. ف

کوش

« سنت و ادبیات جموعه سی » اولوق اوزره انتشاره باشلان بو رساله تک شیدیه قادر ایکی سایجی بیجی . برنجی ده مقده اولورق مقصدی شوپه آکاسیلور : « کوش کندینی اسک و ایتک هیچ بر ادی مکتبه منسوب عد ایتور . » فالوق اینهه قائل عالی بکلن بیی صام کبه ، مدحت جال بکلن نعتد رشدی بکه قادر اسک بکی بر جوق شاعرک حریمه ، جهله ، ترکیل لاله ، ترکیسز لاله یازیش خلیلی مقنومه لری ، جناب شهاب الدین تک طرفندن ، اسماعیل حبیب تک چه ، جه ایدیلری کوبندیرن « تورک تجدید تاریخی » ، هدایت یازیش بر ماله سلای عرت بکلر « بر شنده قلماسی » و اردر . بوتون پوزنک « سنت و ادبیات حیات زده ک اوزون سنه لرک بو مزعج چودلقنی کیدومک ایچون مرهاتک دور و همانک لسه منسوب اولورسه اولسون مختلف قدرلرک اثرلری بر آقاده بولوندرمایه چالیتیم . » ایلله طویلاتیلر بیی نه مقصدن اوزرده کورمیلور . کوش بو اعتباره کندینی هاک حر دوشونجی بر سنت و ادبیات جموعه سی « اولار ق تانی ایدیلور و نه بو طرزده تدریاتنه درام ایلهک « ایندال بر سنت و ادبیات جموعه سی اولقدن اوزاق ، بولوناجنه قائل اولورور . خلاصه کوشی « چالی و هیجانی یازیر » اینهه بر قلب پارچاسی طاشیان نظم و نثر ... و طویلاتیمه چالیتیم جتی و عبادیلور . ومن الله التوفیق . کلم مندرجاته : جناب بک داها مطالعه سته باشلامدن تدقیق ایتک ایسته دک ابر صاحبک آثری باکلش یازیلور : اسماعیل حبیب تک « اسماعیل حبیب بکلر » اولورور . اولار معنده « شونت کلام » و بریلور : « تاریخ ادبیات بوکولک تلبیس کورمه منسلل بر انتادانمه و مرآتادانمه بر صیغه تاریخ ادبیات اولوق آکلا دیکنری بی یوز بوکولک صیغه تک فیصله آثرکی اولوق مع المنوییه آکلام . » دیبه مدح و ستاده بولورور . واما بوکولک تلبیس کورمه « ادبیات تاریخی » اصلا « منسلل بر انتادانمه » اولاد بی کی « مرآتاد » ده « بر صیغه ادبیات تاریخی » ده کیدر . بنا علیه جناب بکلر « ادبیات تاریخی » ایله « تعقیبه ی

tım yazısı da *Millî Mecmuâ*'da (İstanbul) yayımlanır. Mehmet Halit Bayrı bu tanıtım yazısında *Halkiyat ve Harsiyat*'ı önce övüp ardından da tenkitlerini sıralar. Bayrı'ya göre ilmî usuller göz-

tilmeden az bir emekle hazırlanan kitapta Konya'nın saz şairlerine/âşıklarına ve şiirlerine yeterince yer verilmediği, kitapta yer alan folklor türleri üzerine açıklayıcı bilgiler yer almadı-

ğı gibi eserin tertip ve tasnifinde ciddi bir usul takip edilemediğinden kitap karmakarışık bir hâl almıştır.

Kitabiyat:

Konya Halkiyat ve Harsiyatı

Müellifleri: Konya Erkek Muallim Mektebi edebiyat muallimi Sadeddin Nüzhet ve [r] uhiyat muallimi Mehmet Ferit beyler, Konya 9[2]6, Vilayet Matbaası 347 sahife.

“Halkiyat” denilen marifet şubesinin şümulü dâhiline giren herhangi bir mevzua memleketimizde şimdiye kadar temasa cesaret edilemediğini görerek müteessir oluyorduk, birkaç ay evvel ilk defa Konya Erkek Muallim Mektebinin iki genç hocası, Sadeddin Nüzhet ve Mehmet Ferit beyler bize “Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı” unvanı altında bir cilt vermekle hepimizi memnun ettiler. Eser nasıl bir mahiyet arz ederse etsin, mesailerinden dolayı müelliflerini takdir ve tebrik etmek borcumuzdur.

Kitap bir buçuk sahifelik küçük bir mukaddime ile on fasıld[ır] ve bir de lügatçeden mürekkeptir. Müelliflerinin mukaddimedede söylediklerine nazaran “Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı” ilmi usullere tebaan tedvin edilmiş bir eser olmaktan ziyade, bir nüve, bir ilk adım, bir örnekten ibaret olup kısa bir zamanda meydana getirilmiştir. Bu itiraf, esere verilecek kıymetin derecesini daha iptidada tayin etmekle beraber, biz yine yaprakları birer birer çevire-

rek muhtevalarını tanımak ve hükmümüzü ondan sonra tespit etmek arzusundan feragat edemedik.

Kitabın birinci faslı, Konya vilayeti şairlerine tahsis edilmiştir. Yüz kırk iki sahife tutan bu fasılda bilhassa aradığımız, Konya'nın yetiştirdiği saz şairleri, diğer tabirle âşıklar idi. Hâlbuki burada, Konya'ya mensup saz şairlerine, hatta bunların Âşık Ömer gibi Türk vatanının her tarafında şöret kazanmış, okunmuş, söylenmiş, hırz-ı can edilmiş [can gibi saklanılmış] olanlarına bile tesadüf edemedik. Tarih ve tezkire-nüvislerimizin [tezkire yazarlarımızın] hiç bahsetmedikleri saz şiiri, asırlarca Türkiye'nin her köşesinde, basık ve karanlık köy odalarından vezir konaklarına, mahalle kahvehanelerinden serhat kulelerine kadar bilaistisna her yerde okunmuş, dinlenmiştir, saz şairleri, klasik edebiyat hadimleri derecesinde, belki onlardan da fazla rağbet ve hürmet görmüştür, buna rağmen saz şiirinin mahiyet ve kıymeti, menşe ve tekmülünü henüz izah olunamadığı gibi saz şairlerinden herhangi birinin şahsı ve eseri üzerinde de hâlâ (Nu. 7) ciddiyetle tevakkuf edilememiştir [durulamamıştır]. “Konya Halkiyat ve Harsiyatı” tarzında az çok bir emek sarfıyla elde edilmiş bir mahsul içinde saz şiirine, saz şairlerine, mühim bir mevki ayrılması iktiza ederken bu muktezanın ihmali, bize büyük bir nakısa şeklinde göründü. Her zaman tetebbuu kabil olan klasik şairlerimizin tercüme-i hâllerine ait birkaç satırın eski tezkirelerden kopya edilmesi “Konya Halki-

اداره شام :
بپ عالی جاده سده اقدام
پودی پانصدگی تاده
سومنی داره
صاحب ومیری
محمد مسیح

ملی محبوسه

آبونه برائتی: سالگی ۲۰۰
آبی آبیلی ۱۲۵، نوبی العاده
نسخه لایحه یون ۳۰۰ و ۵۰۰
فرشده .
نومبر من میتبسته طبعی شیب
ایده بن آزار العاده ایملر .

هر آپک برینی و ادومیشی کونری جیغار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، علمی ، رسمی مجله هود

نومبر : ۷۹

دردیختی

سالن پاشا کوشکی سولک زمالتمه هادار
قادی . نهایت سلطان عبدالعزیز زمانده
فضله مبارقی موجب اولیور دینه سائر
کوشکله برابری یقیندی .
نجا عبدالعزیز درودده بو فکری
ایجادایله بو فصرله هدم اولور ایکن

سالن پاشا کوشکی سولک زمالتمه هادار
قادی . نهایت سلطان عبدالعزیز زمانده
فضله مبارقی موجب اولیور دینه سائر
کوشکله برابری یقیندی .
نجا عبدالعزیز درودده بو فکری
ایجادایله بو فصرله هدم اولور ایکن

سولک سوکیمه

آزادکده یازدهده مصلحین بو کیمه
ای سولک ایلمی خاتون کوزیل آت آت
شاهین برآده عداکله اریکده
روزده بو کیمه کونل غمه نایب آت

مهران درین زهری عاقلان کشتهده غلته...
لاکنی بی سادگی چون سوره زاهدکده
سادکن ایلمدن پشیمان کوشکی ایلمه
بهدک بی به بهده بی بهده بی بهده بی

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سین سول کوزیل فارسی آله آله آله آله
بگون . سولک بی بی بی بی بی بی بی
ای سولک آله سولک آله سولک آله

سولک دینه ایله کوشکله آله . سولک
لاکنی سکا سحرکله دولان عاقلان و روم
کلی آله ایلمدن روزان ایلمه کیمه این
تولایرده سولکله عاقلان ایلمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سالن او سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

ای کوشکله وای آله به یوزدن سولک
کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سالن او سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

کلیات :

فونیه خلفیات و هریاتی

فونیه : فونیه ایلمدن سولک کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
سولک کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

yat ve Harsiyatı” ismini taşıyan bir eser için, herhâlde fazla bir meziyet teşkil etmemesi gerektir.

“Konya Halkiyat ve Harsiyatı”nın mânilerden bahsedilen ikinci faslı, birinci fasla ta-kaddüm eden nispi kıymetle der-hâl dikkati celp eder. Mâniler halk edebiyatımızın büyük bir hususiyet gösteren en zengin kısmı ve aynı zamanda en ziyade müteammim [yaygın] nevidir. Mâni inşa-dı, memleketimizin uzak, yakın bütün köşelerinde öteden beri anane hâline gelmiş, irticale çok müsait olduğu cihetle büyük şehirlerden küçük kasabalara, hatta fakir köylere kadar her tarafta mâni söyleyen nice kimselere tesadüf olunmuştur. Bu itibar ile bizde mânilerin ve mâni söyleyenlerin adedini tespit etmek mümkün görünmez.

“Konya Halkiyat ve Harsiyatı”nda mânilerin menşe ve tekamülüne dair hemen hiç malumat verilmeksizin, bunların şekline, bünyesine ait basit birkaç satırla iktifa edilmiştir. Hâlbuki pek eski bir tarihe malik olan mânilerin hangi sebep ve tesir altında hangi membadan çıktığını anlatmak pek lüzumsuz addedilemez. Kitaba derç edilen mâniler, takriben dört yüze baliğ olmakta ise de, bunların içinde tahsisen Konya’ya mensup olanlar azdır. Halk edebiyatımızın en mebzul mahsul veren bu nev’inin nasıl doğup, ne suretle inkişaf ettiği izah olunmadığına göre, hiç olmazsa Konya muhitinden nebean eden [doğan] bütün mânileri toplamak, eser sahipleri için bir gaye olmağa layık görülebilirdi. Bu hususa o kadar ehemmiyet atfedilmemesi bizi kitabın bu faslını da

tam bula[ma]mak zaruretinde bırakıyor ki, bundan dolayı ne derece teessüre kapılsak hakkımız vardır, sanırız.

“Konya Halkiyat ve Harsiyatı”nın üçüncü faslı (sahife 179-184) ninniler, dördüncü faslı (sahife 180-207) türkülere, beşinci faslı (sahife 209-219) ağıtlara, altıncı faslı (sahife 211-233) bil-mecelere, yedinci faslı (sahife 235-314) mesellere, tabirlere, fıkralara, sekizinci faslı (sahife 315-317) kinayelere, dokuzuncu faslı (sahife 319-324) dileklere, ilençlere, onuncu faslı (sahife 325-330) Türk adlarına hasredilmiştir. Bu fasılların her biri hakkında ayrı ayrı mütalaa dermeyanı kabil olmakla beraber, biz bundan sarfinazar ederek birinci ve ikinci fasıllar için söylediklerimizin kıs-men, kitabın diğer fasıllarına da teşmil edilebileceğini kayıt ile iktifa edeceğiz.

Her uzvu ayrı ayrı alınmaya-rak umumi heyetle tetkik edilecek olursa denilebilir ki, “Konya Halkiyat ve Harsiyatı” halkiyat ile iş[ti]gal edecekler nezdinde hakiki bir hazine, kıymettar bir malzeme müdehharı [toplaması] şeklinde telakki edilmeğe müsait bir istidat gösterememiştir. Şu kadar ki, eserin tertip ve tasnifinde ciddi bir usul takip edilemediği cihetle bu hazine karma karışık bir hâl, iptidai bir mahiyet almış, hele her faslın başına o faslın ihtiva ettiği malzeme nev’ine ait izahatı havi olmak üzere ilave edilen sahifeler, kitabın hüviyetini tasrih edeceği yerde iğlak eylemiş [kapamış, karıştırmış], binaenaleyh gayesiz, manasız kalmıştır. Harsi malzemenin cemi bile elyevm bazı bilgilere ve bahusus bunların tedvini

تر :

بوز او سته سطر لر

کجه ننگ ، بو آفتامدن زبده صباحه
 باقین زمانده آبه ولبداشاق ابدانلر کیم ؟
 روحترینک سونش ایشیقین ییلدیزلرک
 قیوناجیمیه طووشدیرمق ایسته بن اینی
 ده لیمی ؟
 خلیر ! اولتر اینی آوقداشدر .

سولرک قهرله کومسی ده لیکده شیک
 اولش اسکسی طاش کورینک اوزریده
 یان یانه بوربورلر شیمدی تام اوورنایردولر
 سرمر قورقولنک ، بر کرسی چه ورمسی
 کچی پوشلده جیقینق این قعلمی ، اولتری
 حذب ایندی ، تک ایسامی جیقیدیلر وهره
 یاقدیبلر ، آشاییده سو دگیل ، تلی رفومسال
 وار . مهنایده مریاس پارلانی بوغماطاشدن
 قوجانلن آتیق ، سانکه قازایه اوطلورمش
 قاراپوروروی ایلریده باشلره قوروقلری
 قارانلقده قاپ اولش ییلانلری آدیبر
 بیرتیلی قیورایشلره کچین سو قولون
 لراشدردیبلر ، قولاقیرنه ، آحقاق
 ایشیدیلیر ، بوغوق براوشونوده جازیدی ،
 بری زلریسه دودیلر وایکسی زدن :

— اوراسی ندرین آدیبلر .
 پاکلیش کوربورلری ؛ دهرنگه اونلرک
 کوزلریده ایدی .

بر آز داها کتیدیلر . هوا سوئوقدی .
 اقباری باقلاشدر بران اجه بر سیس ، سو
 اولاندن بوزولومه یکنه بر بونو موکیدی .
 اطرافده اوقدار بیاس اووقدار قیبالاشش
 وهمی ورن بدوروشنی واریدی ، گزینلر
 بورولدیبلر و دورکن قول قوله کیدولر .
 اجیزدن بر تیزمه گمدی . نادما جکلری
 طیقیردادی . من ایتدیلمک اویشورلر .
 اهدایبورلردی . سیکیزدن الکترقی
 جرفانه کیزر برنی کعمدی .

اورنالنده جیت بوددی . کانسنگ اوزریدن

لیبو

بو آفتام رۆزنده ایلاقی کوردم
 دردنی آغلارکن بۇان ریمومه ،
 ایزک ساحارنی ائله توردم ،
 وروگند کچی عاقدم بویتومه .
 و آفتام رۆزنده ایلاقی کوردم .
 ایلا .. آلا کوزلو برچول آغوسی
 ساجاری تختدن داها ساهعدر ،
 فورمش دیبه سودا بوکنده بو سو
 دوگمکی کوز باش و چکمکی اهدر .
 ایلا .. آلا کوزلو برچول آغوسی
 بوداملا اهدی کبری کیده
 عفتک اضطراره درلو ویشی
 ییشنا کوزلرک وار کیده .
 برلشنا خالکه روحنگه یسی ؟
 سیز ایشیقیر کبری کیده
 احر صحری

و ایکنی صدر ایچون سوله کوزلرک قیدر ؟
 کتات دیکر فصلرکده تشبیل ایدیلر یکنی
 قید ایه اکتفا ایدمکیز .
 هر صغوی آری آری آتیه زرق صغوی
 همیشه تدقیق ایدیلرک اولورسه دینه بایرک ؟
 « فونیه خلقیات وحرئیاتی » خلقیات ایه اشغال
 ایدمکیز رۆزنده خلقی برخیزه قیعتن ابرمارمه
 مصغری شکنده تللی ایله ک مساهد بر ایتعداد
 کومرمتددر ، شوفاقرکه آوک زین و توشیقندده
 میدی بر اصول تشبیل ایدیلرکجه جهته بو جزیه
 قومه قوروشیق برحال ایتدماقی بر ماعت آتش
 هله هر صفتک یکنه اومدنگ ایتوا ایتدیکی مایرمه
 بوته فکله ایضاماتی نای اولوق اوزره علاوه
 ایدیلر صحنه لر کتات هورنق تصریح ایدمکی
 زده افلاق ایلمش ، یا غله قایمز ، منلنر
 قاشلندر . حررقی مایرکجه چی یله الوم ایتس
 بیگیلر و بانصوس « ترک خوری بوکسک
 بر ایشامه متوقنددر . « فونیه خلقیات وحرئیات » هورنق
 بوکن نیرداز اولدولر بر ایدمکه بده زحمت ایلرک
 بزنی بوهر بر ایدانلر حرکت سووق ایتسی بر کمدی .
 بو اشکالی سلب ایدن صغیری ، سعالقدن زحمت
 وحمق فرید ایلرکن فونیه خلقیاتنه ، حرئیاتنا دالر
 عامر کهورنق کیمه مرده سو اولورور . اضطرارک
 خیال کشماره کیمه قیمه ک زاید ایدمکونک شیخ
 معاملری الزامی و سلیسه تکرار تریک ایتدکن
 کتله جزی آلا بوزلر .

۳۰ کاپونلوق ۱۹۲۷
 محمد جمال

جدیده وقت ایدیلر شددر . فونیه خلقیات وحرئیاتی
 طرژنده آز چوق بر ائک صرفیه ائله ایدیش
 بر محصول ایلجنده سال شعریه ، سناز شاعرانه
 مهم بر موع آیرتلسی ایتسا ایدمکون بو متضات
 اعلالی ، زده بو بوک بر غیبه شکنده کوردندی .
 هر زمان شیمی قانی اولان قلاسیق شاعر لر برک
 ترجمه حالیله هالدر برچ سطرک اسی لکرمون
 فونیه ایدیلر « فونیه خلقیات وحرئیاتی » اسمن
 حاشیاین بر آر ایچون ، هر صفتک ایدله بر سرت
 تشبیل ایتسه کر کدر .
 « فونیه خلقیات وحرئیاتی » کت مایلرکن بحث
 ایدیلن ایکنی فصلی بر برکی فصله ختم ایدن
 نسبی قییمیه درسا دانی حلب ایدم . مایلر خلق
 ایتیاخوک بو بوک بر خصوصیت کومرمنک لکنکن
 قسسی وچین زمانه ک زبده منعم نوبعدر . مان
 انشادی و تکشیرک اوزاق باقین بو کن کورنده
 اوله دیری برهنه سانه کش و ارجاله بوک ساهعد
 اولر یچی جهته بوک بر لردن کچوک اهدر لره
 من قلم کوزلر قورقور هر طرفه مان سوله یچی
 کیمه لره تصادف اولوشددر . بو اختیار ائله
 زده مایلرک و مان سوله یلرک معددی شیت ایتک
 ممکن کوردونر .

« فونیه خلقیات وحرئیاتی » نده مایلرک منشا
 و تکلیفده ایزامه لجه معلومات ویر کتیزن و نورک
 شکله ، بیسه فکله بیض بر اراج سطره اکتفا
 ایدیلندر . حالیکه بوک اسکی بر کوزنه ماک اولان
 مایلرک هانکی سب و تللی اکتفا هانکی منمدن
 ییلدیلن آلاقلی بار اوزمه ایدیلر . کتله هورج
 ایدیلن مایلر ، قریباً دوت بوزه باقی اولنده
 ایدمده ، بوک ایلجده تخمیساً فونیه منسوب
 اولار آزدور . خلق ایدوا کت اکتفادون
 حصول ویردن بوته کک لمس ایدمده ، صغولته
 انکشاف ایتدیکی ایشاق اولوک ایدمده کوره ،
 هیچ اولارسه فونیه عیقلندن بیجا ایدن بو کن
 مایلری طویلنق ، اثر ساحارنی ایچون بر غله
 اوله لایق کوز ییلدی . بو صومره اوقدار
 اهمیت عطف ایدیلرکی زنی کتاتک بو ضایق
 کمبولاق شروزنده راجورک ، بو کن دولای
 معدجه تازه قیالیق حتم واردر ، سالیبر .
 « فونیه خلقیات وحرئیاتی » کت اونچی
 فصل (صحنه ۱۷۹ - ۱۸۱) ییلرزه دوزدوکی
 فصل (صحنه ۱۸۰ - ۲۰۷) تورکوزده یکنی
 فصل (صحنه ۲۰۹ - ۲۱۹) آقیزره ، آکتسی
 فصل (صحنه ۲۱۹ - ۲۲۲) ییلرزه ، بدنی
 فصل (صحنه ۲۲۲ - ۲۲۵) مقلره ، تمیزلره ،
 نظرلره ، سکرکی فصل (صحنه ۲۱۷ - ۲۱۸)
 کاپلرزه ، دولورنجی فصل (صحنه ۲۱۹ - ۲۲۲)
 دکاکره ، ایلکیزره ، اوجی فصل (صحنه ۲۲۵ -
 ۲۳۰) تورک آذر نه حر ایدیلندر . بو صغولرک
 هر بری حتمه آری آری مطالعه دردیان قانی
 اولله بران ، ز بوکن هر نظر ایدمک برکی

yüksek bir ihtisasa mütevakkıftır.
 “Konya Halkiyat ve Harsiyatı”
 müelliflerinin bundan haberdar
 olmadıklarını iddia edemeyiz. Fa-
 kat teliflerinin bizi böyle bir iddia-
 yı tahrike sevketmesi mümkündür.
 Bu imkânı selp eden [ortadan

kaldıran] saileri [çalışanları],
 Sadeddin Nüzhet ve Mehmet Fe-
 rit beylerden Konya halkiyatına,
 harsiyatına dair ilmî etütler bek-
 lemimize de sebep oluyor. İntiza-
 rımızın [beklentimiz] hayal
 inkisarıyla [krıklığıyla] netice-

lenmeyeceğini ümit ederken genç muallimleri eserleri vesilesiyle tekrar tebrik etmekten kendimizi alamıyoruz.

30 Kânunusani 1927

Mehmet Halit [Bayrı] (1927b)
(Nu. 8)

Sadeddin Nüzhet Bey, Mehmet Halit Bey'in bu tenkitlerine karşı Mehmet Ferit Bey ve kendisini aşağıdaki yazıyla savunur.

Konya Halkiyat ve Harsiyatı Hakkında

Mehmet Halit Beyefendi'ye (79) numaralı Millî Mecmua'da (Konya Halkiyat ve Harsiyatı) adlı eserimiz hakkındaki tenkitlerinizi okudu. Takdir ve tebriklerinize teşekkür ederim. Yalnız bazı noktalara ait müdafalarımı müsaadenizle madde madde tespit edeceğim:

1- "Kitabın birinci faslını teşkil eden Konya şairleri meyânında saz şairlerine, yani âşıklara tesadüf edemedik" buyruluyor. Hâlbuki eserimizde (Emine Hanım, Tahsin Efendi, Cemali, Hikmeti, Hasan Hüseyin, Rüştî, Zarî, Zehrî, Sürurî, Sait Ağa, Şerife Hanım, Şevkî, Şem'î, Safderî, Tahirî, Âşık Rıza, Âşık Mehmet, Abdî, Ulvî, Gufranî, Feşanî, Figânî, Koca Ahmet, Gülizar Hanım, Kemterî, Kenzî, Lokmanî, Mednanî, Matlubî, Saliha Abla, Gökdede, Mehmet, Mustafa, Niğârî) gibi halk şairlerinin eserleri (80) büyük sahil-felik yer işgal etmektedir. Diğer (80) sahifelik münderecatı ise ekseriyetle (Halilî, Mahbup,

Apalı'nın Rıza Efendi... ilah.) gibi hiçbir tezkirenin zikretmediği şairlerle Mevlâna, Sultan Veled... ilah. gibi şairlere aittir. Binaenaleyh bu noktada nasılsa bir dikkatsizlik eseri olduğu muhakkaktır.

2- "Türk vatanının her tarafında şöhret kazanmış, okunmuş, söylenmiş olan halk şairlerinin eserlerine bile tesadüf edemedik" buyruluyor. Eğer bu ifade ile Gevherî, Karaca Oğlan, Dertlî gibi şairler kastediliyorsa onları eserimize almakta mazuruz. Çünkü Konya'da doğmamışlardır. Yok Konya'da yetişen bazı âşıkların terk edildiği söyleniyorsa şahıs tayin etmek iktiza edecektir.

3- Âşık Ömer'in bile ihmal edildiğinden bahis buyruluyor. Maatteessüf bu noktada fikirlerinize iştirak edemeyeceğim. Zira şık Ömer Konyalı değildir. Matbu divançesinin hemen on misli denilebilecek derecesinde kalın olan divanı Mevlâna Kütüphanesinde mahfuzdur. Halkiyat ve Harsiyatı yazarken halk arasında yanlış olarak şayi olan ve tarihî hiçbir esasa müstenit bulunmayan Âşık Ömer'in Konyalı olmaması rivayetini nazar-ı itibara alarak mezkûr divanı baştan nihayete kadar okumuş, fakat Konyalı olduğuna dair ufak bir işarete bile tesadüf edememiştim. Yalnız Bursalı Tahir Bey'in de gözüne lişen bir koşması onun Konyalı olmadığını ispata kâfi bir vesika mahiyettedir; iki bendini yazıyorum:

Sıfat-ı aslımız beyan ederiz
Bizim meskenimiz serhat ilidir
Zat-ı cemilemiz ayan ederiz

Vatan-ı aslimiz Aydın ilidir

Adli'yim mahlasım Vehbî okunur
Kemalet-i aşkım kesbî okunur
Vezni sühanımız hasbî okunur
Tehî sanman Ömer Gözlevî'dir

Şu manzumeyi nazar-ı itibara alırsak Âşık Ömer'in Aydınlı olduğunu kabul etmemiz lazım gelir. Mamafih onun nerede doğduğuna dair verilecek kati hükümleri ihtiva eden izahat ayrı ve uzun bir makaleye muhtaçtır. Yalnız burada pek haklı olarak Konyalı olduğunu söylemek kâfidir.

4- "Saz şairlerinden herhangi birinin şahsı ve eseri üzerinde hâlâ (Nu. 7) ciddiyetle tevakkuf edilememiştir" deniliyor. Bendeniz ise tabiatıyla edilemez diyeceğim. Bu zevat hakkında ne söyleyebiliriz. İndî ve hiçbir ilmî kıymeti olmayacak muhakemeleri yürütmeliyiz. Acaba böyle bir hareketle tarih-i edebiyata ne gibi bir fayda temin etmiş olacağız, bu zevatın sırf lirik mahiyeti haiz olan eserlerinden acaba ne suretle hakikatler istinbat edeceğiz [anlayacağız].

Bundan elli sene evvel vefat eden (Kenzî) ye dair, mübalağa olmasın, belki kırk elli ihtiyardan aldığım malumat emin olunuz ki yazdıklarımızdan fazla değildir. Ekseri halk şairleri hakkında "Fılan tarihte doğmuş, filan tarihte ölmüş, iyi saz çalarmış, ümmi imiş, sesi güzelmiş..." demekten

başka acaba ne yazabiliriz.

Evet Âşık Ömer gibi elimizde koca bir külliyyatı olan şairi tetkik etmek elbette mümkündür. Fakat bütün elde edilen asarı dört beş koşmadan ibaret olan bir âşık hakkında verilecek hükümler kati bir fayda temin etmez. Hatta pek çok şiirleri olan, fakat umumiyetle garami eserler vücuda getiren bazı âşıklar hakkında da fazla malumat verilmek mümkün değildir.

İşte Karaca Oğlan! Şimdiye kadar az çok bu zatın eserlerinden bahsolundu. Şair Mecmuası'nda, Yeni Mecmua'da, Halk gazetesinde makaleler yazıldı. Neşrolunan şiirlerinden sarf-ı nazar olunursa eserlerinin altına ilave edilen indî yazılardan ne gibi bir istifade temin edildi. Pek kati olarak diyebilirim ki hiç!..

Tabii Gevheri, Dertli gibi az çok hayatlarına dair vesikalar elde edebileceğimiz âşıklar bu hükümden müstesnadır. Nitekim şimdiye kadar bu zevat hakkında yapılan tetkikler cidden faydalı olmuştur.

Bence halk edebiyatında en ziyade metinlere ehemmiyet verilmelidir. Asıl faydalı mesai, halk şairlerinin eserlerini toplayabilmektir. Yoksa herhangi bir âşık hakkında -tarihi hüküm istisna edilmek şartıyla- felsefi ve ilmî (Nu. 9) hükümler verebilmek her zaman için mümkündür. Hususiyetle halkiyat tetkikatı basit ve kolay bir şey değildir. Toplanılacak eserler, edebiyat, bediiyat, ruhiyat, içtimaiyat ve lisanîyat gibi muhtelif nazar-ı itibara alınarak cem ve tedvin edilir. Hâlbuki bu tarzda münferiden çalışmak mekân hari-

آرپه تهرالطی: سئسکی ۲۴۰
آئی آئی: ۱۲۵ ، قوی لولده
سئملر ایپون ۲۰۰ و ۳۰۰
مروشدر .

ارپه سئسئبه طیب سئبه
ایده بن آرلر ایلده ایلدر .

منلی محبسوعه

اداره سئ:
اسئمال عاده سئده لولده
پوردی بانسئکی یاره
سئوسئ قائلره
سابع و مشورئ
محمد مسیح

هر آیلک سئسئی و ارپه سئسئی کوندری جیقلر علمی ، ادبی و اقتصادی و فنی رسمی جمهرودر .

دودغی سئ

نومبرو ۸۱

قونیه خلیقات و مریاتی عقیده

عبد حالک ایدیز

تحت بو یوریلور . مع الشکاف بو عقیده
فکر لیکزه اشئران ایدیه حکم . زرا
باشئق عمر قونیهلی دیکیلر . مطوع
دوایشه سئک همان اون منی دینه یه جئک
دوجسده ولین اولان یورالی مولانا
کئشئانه سئده محظولدر . خلیقات و مریاتی
بازار کن خلق آراسئده پاکئس اولار ق شاع
اولان و ایشئی هیچ راساسه سئسئده بولور
باشئق عمر قونیهلی اولماسی و ایشئی نظر
اشئاره آلهرق مذکور دوائی یاشئنه یاره
قادر اولومئس . فقط قونیهلی اولدیه دئر
اوقاق راشئاره یه تصادف ایدیه سئسئده .
بالکیر روسهلی ساهار بکلده کوزیه
ایئسئن بقوشه سئ اولک قونیهلی اولدایسئ
ایناه کافی برونیه ماهئسئده دئر! ایکی ساری
باز بیورم :

صفت اسئسز بیان ایدیز
بره سئکئسز برده ایدیز
دان جیلسز بیان ایدیز
وطن اسئسز آیین ایدیز

مدلیم محضر وهئ اولفور
کالان عئده کئی اولفور
وزن سئسز حس اولفور
سئ سائک عمر کوزنه و ایدیز
شومئسئوه نظر اشئاره آیر سئسئق

باشئق عمر ک آیدینئ اولدایسئ قول ایشئمز
لازم کلیر . مع سرفه اولک زرده دوجسئنه
دائر و بره جئک قشئ حکمئری احتسوا
ایئن ایضات آردی و اوژون تر مدئالیه
عئناجدر . بالکیر بوراده یئک حقل اولور ق
قونیهلی اولدایسئ سولجملک کایدر .

۱- سئسز شاعر لرئدن هر هئسئکی
برئک شطئسئ و آری اوژرئده حلاجئسئنه
توقف ایدیه سئسئده . دینیلور . سئسز کز
اینه طبعئیه ایدیه سئ دیه حکم . بو ذوات
حقئده نه سولجیه یاپیز . عئدی وهیج بر
عالم قیئق اولئاجق عئنا کئلمس بورئده
ئیز . عئنا بولیه بر حر کئنه تاریخ ادریانه

(۷۹) نومبرو اول جموعه ده (قونیه)
خلیقات و مریاتی) قول آرئمز حئسئدی
شئیر لیکزئ اولفورم . قدر و تیر بکلر کز
ئسئکر ایدریم . بالکیر ایئسئ قشئاره عئله
عئنا مریاتی سئسئده کزله عئله مئله سئسئت
ایدیه حکم :

۱- کئشئان رشئی صئالی شئکلئ
ایئن قونیه شاعر لری مئسئده سئسز شاعر لریه
ایئسئ باشئاره تصادف ایدیه سئک . بو یوریلور .
حالی سئک آرئمزده (اینه عئله) محسئس
اقدی و جالی و حکمئی و حسن حسئسئ
وشئدی و زاری و زهری و سرورئ و سعید
آنا و شریفه عئله و شوق و شعی و سئسئدی
طاهر و باشئی رسئا و باشئق محمد ، عئدی
عولی و عفران و شئالی و قئالی و قوجا احمد
کئشئار عئله و کئسئری و کئسئری و لئسئالی و
مردانک و معلولی و صائمه آیلا . کونددده
محمد و مصطفئ و نکاری) کئی خلق شاعر .
لرئسئک آرزوی (۸۰) بولک صئسئنه
باشئال ایشئسئده . تکر (۸۰) صئسئنه
مدیرئسئی اینه اکثرئسئنه (جالی و محبوب
آئی لک و سئسا ائدی ...) کئی هیچ
برئد کزئسئک ذکر ایشئسئک شاعر لرله مولانا
سلفظان ولد ... ایئ کئی شاعر لر عئله .
مئله طبعیه بو عقیده ناملسه بر دفسئر لک
آری اولدایسئ عقیده .

۲- بولک و طئسئک هر طرفه ده
شئیرت قازانسئ و اوقوش و سولجئش
اولان خلق شاعر لرئسئک آرزوی یه
تصادف ایدیه سئسئده . بو یوریلور . اگر بو
اولدیه کز کوهری و قازان اولسان و دردی
کئی شاعر لر قصد ایدیلور سئسئ اولوری
آرزوی آئنده معدودا . چونکه قونیه
دو عئنا سئسئدر . بوق قونیهده یاشئن بعضئ
باشئارک ترک ایدلر کئی سولجئسئورسئ شطئسئ
تعیئن ایشئک ائقئسا ایدیه حکمدر .

۳- باشئق عمر کزله اعمل ایدلر کئسئدن

کئی بر فئده نأمین ایئس اوله جئز . بو
ذواتک سئرف لیریک عئلق سئز اولان
آرئزئدن عئنا سئسئورنه محظولر اسئسئاب
ایدیه حکم .
بولدئ ایئس سئنه اول وقت ایئن
(کزئی) یه دائر . مئله اولسئسئده بلک
فرق ایئس آیزارون آلهرق مئسئوت ایئس
اولک کزله یار دقئز بئزئن قشئیه دیکلر .
اکئزئ خلق شاعر لری حئسئده . فلان
تاریقه دوشئس و فلان تاریخئده بولئس
ای سئسز جلالئسئ و ای ایئس و سئسئ
کوزئس ... دیکئسئ باشئقا عئنا
باز اییلور .

تأوت عئلق عمر کئی آرزو قوجه بر
کئسئالی اولان شاعر لری دوقق ایشئک ایئه
تکئسئدر . فقط بولون ایئه ایدیلر آرزوی
دورئ بئس قوشه سئ عبارت اولان عرائق
حقئده و بره جئک حکمئسز قشئی بر فئده
نأمین ایئز . حق یئک جوق شاعر لری اولان
فقط عومئته عرائی آرزو وجوده کئسئدن
بعضئ باشئارک حئسئده فقط معلومات بولک
ئسئک دیکلر .

ایئنه دارابا اولعئان : شئسئدی یه قئدار
آز جوق بولاک آرئزئدن تحت اولدویدی .
شاعر جموعه سئسئده . یئک جموعه ده خلق
عزئسئسئده مقاله لر یازیلدی . نئسز اولولم
شاعر لرئدن صرف نظر اولفورسئ اولرئسئان
آئنه علاوه ایدیلر عئدی یازیلرئنه کئی
باشئسئده نأمین ایدلر . بلک قشئی اولور ق
دیه یاپیز که هیچ ...

دایی کوهری و دردی کئی آرزو جوق
جئالئسئه دائر و نئسئار ایئه ایدیه حکمدر
عائشئق بولسئکئم سئسئسئده . نه کئسئشئیه
قادر بو ذوات حئسئده اییلان دقئقئر جدأ
فأدمئ اولمشدر .

عه خلق اویسئسئده لک زؤده عئنا
عمر و بره لیدر . اصل فئدمئله ایئس
حلق شاعر لرئسئک آرزوی اولدایسئسئده .
بوقه هر هئسئکی بر باشئق حقئده - نأمین
حکم اسئسئایئسئک شرطیه - فلسفی و عالمی

cindedir. İşte bu sebeplerdir ki Avrupa'da halk türklerini, darbimeselleri, hurafeleri... ilah. toplamak üzere cemiyetler teşkil etmiştir. Binaenaleyh bizden fazla bir şey beklemek muhali talep etmek

demektir. 5- "Konya Halkiyat ve Harsiyatı kitabında mânilerin ve alelumum saz şiiirlerinin menşev ve tekamülüne dair hemen hiç malumat verilmeksizin bunların şekli-

ne, bünyesine ait basit birkaç satırla iktifa edilmiştir.” buyuruluyor. Pek doğru bir söz. Esasen bizce de matlup olan bu idi. Eğer arzu buyurduğunuz şekilde hareket etmek icap edeydi yazacağımız eserin unvanı değişecek ve o zaman (halk edebiyatının menşe ve tekmülü), (halk edebiyatı nazım şekiller) gibi adlarla ayrı ayrı kitaplar yazmamız icap edecekti.

6- “Kitap alelacele yazılmıştır.” buyuruluyor. Evet, biz de bu hakikati kitabın baş tarafında söyle-

miştik. Fakat bu itirafın biraz da mütevazıane bir hareket olduğunu teslim etmek iktiza eder. Kitap alelacele yazılabilir. Fakat mün-derecatı alelacele tedarik edilemez. Henüz hiç tespit edilmeyen halk şairlerinin eserlerini elde etmek öyle kolay bir olmayacağını zat-ı aliniz de bilirsiniz. Hususiyile (2058) darbımetelin toplanması şüphesiz ki kısa bir sa'yin mahsulü olamaz. Evet beklemek ve daha birçok vesika elde etmek mümkündür. Fakat niçin memleket namına bir an evvel hizmet etmekten fariğ olalım? Yarın daha çok vesika elde ettığımız takdirde ikinci Halkiyat neşretmek imkân dâhilinde değil midir?

Bugüne kadar Türk halk edebiyatı veya Türk halkiyatı namıyla müsteşriklerin çıkardıkları eserler de tamamıyla nokсандır. Ne (Radlof) un halk edebiyatı sahasındaki tetkikatı, ne Kunoş'un ne Gize ve ne de son zamanlarda tap olunan (Jan Döni) nin eserleri tamamıyla bizim ihtiyaçlarımızı tatmin edecek mahiyette değildir. Fakat bir teşebbüstür, bir muvafakiyettir. Keşki Gevherî'nin, Karaca Oğlan'ın eserlerini topluyoruz diye haber veren zevat da şimdiye kadar -velev ki noksan bile olsa- elde ettikleri şiirleri neşretmiş olsalardı onların da bu yoldaki hareketleri memleket için elbette faydalı olacaktı. Bence vesaik elde etmek hususunda beklemenin hiçbir faydası yoktur. Zira işe yarayacak bütün me hazları, mün-derecatından istifade edilebilecek bütün cönkleri tedarik edebilmek imkân haricindedir. Pek muhakkaktır ki halkiyat vadisinde çalışanlar eserin, neşretmek hususunda ne kadar isticial ederlerse

memlekete de o nispette fazla hizmet etmiş olurlar. Bir eser tap edilmedikçe noksanları tezahür etmeyeceği pek tabiidir.

Asıl kemal, natamam bile olsa yanlış olmayan bir eseri ammenin inzarına vazedebilmektedir. Biz bidaamızın [sermayemizin] azlığına rağmen noksan olmakla beraber buyurduğunuz gibi az çok faydalı bir eser vücuda getirdik. Zat-ı aliniz gibi uzun zamanlardan halk edebiyatı ile iştigal eden bir zatın eserlerini okuyabilmek en büyük emelimizdir. Baki hürmetler efendim.

19 Şubat 1928

Sadeddin Nüzhet (1927) (Nu. 10)

Mehmet Halit Bey, Sadeddin Nüzhet Bey'in savunmasına mezkûr derginin aynı sayısının müteakip sayfalarında aşağıdaki cevabi yazısını yayımlar.

Sadeddin Nüzhet Bey'e Cevap

Azizim Sadeddin Bey,

“Konya Halkiyat ve Harsiyatı” hakkındaki makaleme “Millî Mecmua”nın bu nüshasında münderiç cevabınızı okudum. Kitabınıza dair dermeyen ettiğiniz fikirlere mukabele teşkil eden satırlarınızı -müsaade ederseniz- birlikte tetkik edelim:

1- Saz şairlerinden bahsetmediğinizi söylemekliğime rağmen, eserinizde, bilakis âşıklara temas ve birinci faslın seksen sahifesini bunlara tahsis buyurduğunuz iddia ediyorsunuz. Filvaki kitabınızda beş on saz şairinin fihristi münderiç bulunduğuna göre, bu

iddianızda büsbütün haksızsınız, diyemeyeceğim. Fakat birkaç koşmasının üstüne ismi ve hangi tarihlerde doğup öldüğü kaydedilmekle bir şairin tanıtılmış, anlaşılmış olduğuna kanaat getirmediğimi, makalem o kısmını tekrar okumak zahmetini ihtiyar ederseniz, sarahaten görürsünüz. Eski tezkire-nüvislerimizin takip ettiği bu usule sarılmakla, bugün bir kazanç temin edemeyeceğimizi, bir iş yapmış olmayacağımızı, mutlaka bilirsiniz. Şu hâlde “Konya Halkiyat ve Harsiyatı”nın şairlere mahsus kısmını bu tarzda tedvin etmeği, bilmem, ne için tercih ettiniz? Bir şairin bu suretle anlatılması, hance, bir izah olmadıktan maada, hatta bir “takdim” bile sayılmaz. Eğer zat-ı aliniz bunun aksine zahip iseniz [inanıyorsanız], pek ala; bu zehabınızı tasahih etmek vazifem değil, şu kadar ki, eserinizde Konya âşıklarına temas edildiğine inanmamak hakkımdır.

2- Konya'ya mensup saz şairlerine, hatta bunların Âşık Ömer gibi Türk vatanının her tarafında okunmuş, söylenmiş, şöhret kazanmış olanlarına “Konya Halkiyat ve Harsiyatı”nda tesadüf etmediğimi söylerken, kimi kastettiğim küçük bir dikkatle pek güzel anlaşılır, zannederim. Gevherî'yi, Dertli'yi, Karaca Oğlan'ı araya karıştırmakla neyi istihdaf ettiğinizi [amaçladığınızı] kestiremediğim gibi, bunları kitabınızda arayacak kadar beni gaflet içinde farz etmenizin sebebinin de bula madım.

3- Âşık Ömer Konyalı olmayabilir. Lakin bu hususta ileri sürdüğünüz vesikanın kuvvet ve sıhhatinden emin misiniz? Tetkik buyu-

rulduğu rivayet olunan Âşık Ömer Divanı'na, sizi itimada sevk eden esasları öğrenmek istersem, beni mazur addetmez misiniz?

4- Mektubunuzun bu fıkrasında bana ders vermek lütfunda bulunuyorsunuz. Muallimler, sade (Nu. 11) mekteplerindeki talebe ye değil, bazen böyle hariçte de ders vermek mecburiyetinde kaldıkları cihetle vazifeleri hakikaten büyüktür. Notlarımızdan epey istifade ettiğim için zat-ı aliniz ne kadar teşekkür etsem azdır.

5- "Konya Halkiyat ve Harsiyatı"nda mânilerin ve alelumum saz şairinin menşev ve tekamülüne dair hemen hiç malumat verilmeksizin bunların şekline, bünyesine ait basit birkaç satırla iktifa edilmiştir, kaydettikten sonra "Esasen bizce de matlup bu idi" buyuruyorsunuz. Sadeddin Bey, eserini hazırlarken maksadınızın bundan ibaret olduğunu söylemeniz, bir mana ifade etmez. Şüphesiz bilirsiniz ki, halkiyat ve harsiyata müteallik telifler, ya vesika hazinesi, malzeme mudahharı [biriktirmeyi/toplamayı], yahut bunları tahlil ve tenkit ve mahiyetlerini teşrih eden birer tettebbunameden başka bir şey olamazlar. Kitabınızın bir tettebbuname olmadığını zaten itiraf ettiğimize nazaran onu bir vesika, malzeme hazinesi suretinde telakki ediyorsunuz, demektir. Zat-ı aliniz, mahsulünüze istediğiniz sıfatı izafe etmekte serbest olduğunuz gibi, başkaları da sizin telakkinize iştirak edip etmemekte serbesttir. Avrupa'da bu gibi metinlerin ne tarzda tertip, tasnif ve tap olduğuna muttali olduğunuz için sizden beklemekte olduğumuz mesainin künhüne vukufunuz

vardır. Birçok çalışıp çabalayarak ortaya koyduğunuz eserin emsallinden geri kalmasını elbette arzu etmezsiniz. O hâlde “matlubumuz yaptığımız şekilde bir kitap vücudunda getirmektir” demenize hayret etmemek kabil olmuyor.

6- Kitabınızı ister uzun, ister kısa bir müddette ihzar etmiş olunuz, bu cihet beni pek alakadar etmez; beni ve herkesi alakadar eden, yalnız eserin arz eylediği kıymettir. Mamafih şurasını tasrih edeyim ki, bence, halkiyat vadişinde çalışanların eser neşretmek hususunda ne derece acul olurlarsa, memlekete o nispette hizmet etmiş olacakları muhakkak değildir. Bilakis kendisinde telif ve tedvin kuvvet ve iktidarını görenler, neşriyat yaparken ne kadar teenni ile hareket ederlerse hem şahıslarına, hem de memlekete o kadar fayda temin etmiş olurlar. Bir eserin basıldıktan sonra tezahür edecek noksanlarını, basılmadan evvel arayıp bulmak, itmam etmek bana daha tabii, daha makul görünüyor. Bu itibar ile natamam bir eseri ammenin intizarına vazetmeği asıl kemal değil, heveskârlıktan mütevellit bir istical telakki ediyorum. Bana gelince, filvaki çalışıyorum. Fakat mesaimin semeresini öyle iki günde meydana çıkaracak kadar ne cüretkâr, ne heveskârim. Hürmetlerimi lütfen kabul buyurunuz efendim.

22 Şubat 927

Mehmet Halit [Bayrı] (1927b)
(Nu. 12)

Basıldığı günlerde Konya Vilayeti Halkiyatı ve Harsiyatı'na dair kaleme alınan yazıları aktardığımız bu yazımızı merhum

نومرو ۸۱

مکتبہ اہل حق کے مطبعہ پہ دکل ، بعضاً بولہ خارجہ دہ
درس و برمک مجبور شدہ فالہ فلی جہنہ وظیفہ لری
حقیقہ بویوکر . بولہ بیکرڈن ای استنفادہ
ایندیکم ایچون ذات عالیکہ ہمدادار اشکر ایتمہم آزدرد .
۵ . « فونہ خلقیات و حریاتی » ندہ
مانیلرک و علی العموم ساز شعریک ، منشا و تکاملہ
دائر مان ہرچ معلومات و برمک سزین بولہ ترک
شکلہ ، بنہ سنہ عائد بیسط بر فاج سطرلہ
اکتفا ایڈیشنہ ، دیدیکسی قید ایندیکن سوکرا
« اساساً بزجہ دہ مطلوب بوایدی » بووریوکر سکر .
سعدالین بک ، اثر بیکری حاضر لارکن ہمداد بیکرک
بونن عبارت اولدین سوئلہ کر ، بر معنا
افدہ بزجہ شبہ سزیا بر سکرک ، خلقیات و حریاتی
متعلق نایفلر ، پونہ سزینہ سی ، مارمہ مدخری ،
یاخود بولری تحلیل و تنقید و ماہینلری تشریح
ایدن برز تبعامہ دن باشقا بر شی اولامازلر .
کتابک بک بر تبعامہ اولدین داننا اعتراف
ایندیکرہ نظر اوق بر ویقہ ، مارمہ سزینہ سی
سورندہ تلق ایڈیوکر ، دیکدر . ذات
عالیکز ، محصولکڑہ ایستدیکرک صفتی
اضافہ ایتمکدہ سربست اولدیکرک کی ، باشقالری دہ
سزک تلیفکڑہ مشترک ایڈوب ایتمکدہ سربستدر .
آوردیادہ بوکی متلرک نظرزدہ ترتیب ، تصنیف
و ملیح اولدیندہ مطلع اولدیکرک ایچون سزین
یکلمکدہ اولدینر مساعینک کتبہ و فوکر وارددر .
بر جوق چالیسوب چالیسوق اورنایہ قوبدیکرک
اثرک اتاندن کبری فالسی آلبہ آرزو بزجہ سکر .
اوحالہ « مطوبز یادینر شکلہ بر کتاب وجودہ
کبیرکدی » دنہ کڑہ حیرت ایتمک قابل اولیور .
۶ — کتابکڑی ایستدر اوزون ، ایستدر
قبہ برمدتہ احضار ایش اولوکر ، بوجہت
شیک علاقہ دار ایچر ؛ شی و ہرکس علاقہ دار
ایدن ، بالکیر اثرک عرض ایلمدیکر قبنددر .
معافیہ شوراسی تشریح ایلمہ بکہ ، بچہ ،
خلقیات و ادبسنہ چالیسانلرک اثر تشریحک
خصوصندہ نہ درجہ مجول اولورلرسہ ، مملکتہ
اونستدہ خدمت ایش اولہ بولری عقیق دکادر .
بالمکس کندیندہ نایف و تدوین فوت و افتداری
کورہ نلر ، نشریات یاپارکن نہ قدر نای ایلمہ حرکت
ایلمہ لرسہ ہم شخصلرینہ ، ہم دہ مملکتہ اوفادار
فائدہ نامین ایش اولورلر . بر اثرک باسیلدقن
سوکرک نظر ایلمہ بک تفصیلری ، باسیلمادن
اول آرابوب بولق ، انعام ایتمک بکاداہا طیبی ،
دعامہ قول کورونیور . بواعتبار ایلمہ انعام بر اثری
عامہ تک انظارینہ وضع ایتمک اصل کمال دکل ،
ہوسکارلقدن متولد بر استعجال تلق ایڈیورم .
بکا کتابچہ ، فی الواقع چالیسیورم . فقط مساعینک
نرمہ سنی بولہ ایکی کوندہ میدانہ چیماراجق فادار
نہ جر آنکار ، نہ ہوسکارم . حرمدلری لعلفاً
قبول بووریوکر اقدام .

۲۲ شباط ۹۲۷
محمد خالد

Muzaffer Hamit'in şu tespiti ile sonlandırılırım:

“Konya Halkiyat ve Harsiyati”nın yanlış ve noksan noktaları olabilir. Fakat meziyetleri arasında bir tanesi vardır ki;

bunu en anut aleyhtarları bile inkâr edemezler: Bu vadide atılmış ilk adım olması meziyeti... (Muzaffer Hamit, 1927). (Nu. 13)

(Bitti)

Kaynakça:

ANONİM (1926/1344), “Kıymetli ve Mühim Bir Eser”, Babalık, S 2152 (26 Temmuz/13 Muharrem), s. 1.

ANONİM (1926), “Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyati”, Türk Yurdu, C 4, Nu. 20 (Ağustos), s. 183.

[BAŞTAK], Naci Fikret (1926/1345), “Konya Halkiyat ve Harsiyati”, Babalık, S 2185 (3 Eylül/23 Safer), s. 1; “2: Halkiyat ve Harsiyat”, Babalık, S 2193 (14 Eylül/6 Rebiyülevvel), s. 2.

MEHMET HALİT (1927a), “Konya Halkiyat ve Harsiyati”, Milli Mecmua, C 7, Nu. 79 (01 Şubat), İstanbul, s. 1277-1278.

MEHMET HALİT (1927b), “Sadeddin Nüzhet Bey'e Cevap”, Milli Mecmua, C 7, Nu. 81 (01 Mart), İstanbul, s. 1313-1314.

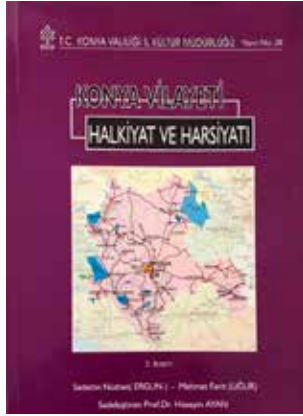
MUZAFFER HAMİT (1927), “Siham-ı Kaza”, Babalık, S 2368 (17 Nisan 1927/14 Şevval 1345), s. 2.

SADEDDİN NÜZHET (1927), “Konya Halkiyat ve Harsiyati Hakkında”, Milli Mecmua, C 7, Nu. 81 (01 Mart), İstanbul, s. 1312-1313.

Z. F. (1927), “Halk Edebiyatına Ait Bir Eser”, Hayat, C 1, S 9 (27 Kânunusani), Ankara, s. 18-19.

Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyati'nin 1. baskısının kapağı

Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyati'nin 2. baskısının kapağı

Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyati'nin 3. baskısının kapağı